

رابطه هوش هیجانی و انتظار از ازدواج دانشجویان

عرفان طالبی^۱، علی اکبر صلاحی^۲

^۱ دانش آموخته مقطع کارشناسی روانشناسی دانشگاه آزاد شهر ری.

^۲ استاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهر ری.

نام نویسنده مسئول:

عرفان طالبی

چکیده

مطالعه حاضر با هدف بررسی رابطه هوش هیجانی و انتظار از ازدواج صورت گرفت جامعه شامل دانشجویان مجرد رشته روانشناسی دانشگاه یادگار امام تهران و حجم نمونه شامل ۵۰ نفر (۱۹ پسر و ۳۱ دختر) در جامعه دردسترس به روش نمونه گیری غیر تصادفی (در دسترس) انتخاب شد. ابزار مورد استفاده پرسشنامه هوش هیجانی گریوز و پرسشنامه انتظار از ازدواج mes بود. و برای تحلیل داده ها از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج به مقدار $\text{sig}=0.001$ بود. فرض صفر رد و فرض محقق تایید و بین هوش هیجانی و انتظار از ازدواج رابطه معنادار وجود دارد (دو دامنه) همچنین بین جنسیت و هوش هیجانی فرض صفر تایید شد زیرا $\text{sig}=0.247$ محاسبه و بین جنسیت و هوش هیجانی رابطه معنادار وجود ندارد. بین جنسیت و انتظار از ازدواج فرض صفر تایید شد زیرا $\text{sig}=0.072$ محاسبه شد.

واژگان کلیدی: هوش هیجانی، انتظار از ازدواج، روش غیر تصادفی، پرسشنامه هوش هیجانی گریوز، پرسشنامه انتظار از ازدواج.

مقدمه

انتظار از ازدواج: معنی نگرش به ازدواج نشان‌دهنده احساسات و تمایلات، پیش‌داوری‌ها یا سوگیری‌ها، تصورات از پیش فرض شده و ترس‌ها و عقاید راسخ افراد در مورد ازدواج است. بنابراین، نگرش فرد به ازدواج شیوه فکر و احساس کردن او در مورد ازدواج است (ملیحه پاشیب و همکاران، ۱۳۹۱). هوش هیجانی، تنظیم عواطف به گونه‌ای که رفتارمان را به سمت ارتباط موثر با دیگران و سازگاری با محیط و دستیابی به اهداف هدایت کند (ایوان کاستلان، ۱۹۸۶). انتظار از ازدواج یا نگرش فرد به ازدواج نقش بسیار مهم و قابل توجهی در انتخاب همسر دارد؛ این نگرش‌ها و پیشینه‌های ذهنی در واقع عامل مهمی در انتخاب و تعیین ملاک‌ها و فیلترهای ذهنی انسان‌ها چه زن و مرد در انتخاب شریک زندگی خود است (نگارنده). با توجه به فرهنگ سنتی و مبتنی بر چارچوب‌های خانواده در گذشته دختر و پسر توانایی چندان در انتخاب شریک زندگی نداشته و این مسئولیت برعهده خانواده و بزرگ‌ترها بود اما با گذشت زمان و قرار گرفتن در زمان کنونی که دخالت خانواده‌ها در امر ازدواج به طور چشم‌گیری کاهش پیدا کرده و تصمیم‌گیرنده خود جوان است نقش نگرش به ازدواج و انتظاراتی که جوانان از همسر آینده و رابطه زناشویی دارند بسیار مهم است (رضایی دست‌درده، ۱۳۷۰). و در عصر حاضر فرایند ازدواج و طلاق پرمسئله اصلی پژوهش‌ها در حوزه علوم اجتماعی و روانشناسی خانواده است. نتایج مطالعات حاکی از آن است که ۵۰ درصد از ازدواج‌های نخست و ۶۰ درصد از ازدواج‌های دوم به طلاق ختم می‌شود (پاشیب و همکاران، ۱۳۹۵). هوش هیجانی^۱ یکی از شاخه‌های هوش است هوش احساسی یا هوش هیجانی شامل شناخت و کنترل عواطف و هیجان‌های خود است (دانیل گلن، ۱۹۹۵). یکی از شاخه‌ها و حوزه‌های کاری در علم روانشناسی حوزه مشاوره پیش ازدواج یا حتی خانواده درمانی است حال ما به دنبال این هستیم که بدانیم آیا هوش هیجانی با نگرش افراد به ازدواج رابطه دارد که می‌تواند برای دستگاه‌های آموزشی دستگاه‌های برنامه‌ریز در حوزه خانواده و ازدواج به عنوان ملاک مهمی برای ارتقا و توجه به هوش هیجانی جوانان برای انتخاب بهتر همسر و کاهش آسیب‌ها اجتماعی و فردی حاصل از ازدواج غلط یا حتی کمک به درمان رابطه زوجین که دچار تعارضات و مشکل با یکدیگر اند بینجامد و روانشناسان و مشاوران از آن به عنوان یک پروتکل درمانی در خانواده درمانی استفاده کنند. (نگارنده) ویلیامز^۲ در مطالعه خود دریافت که بین گروه‌های مختلف جوانان و بزرگسالان، روستانشینان و شهرنشینان، زن و مرد در مورد اهمیت ازدواج توافق وجود دارد. در برخی مسائل نیز تفاوت آشکاری بین گروه‌ها وجود داشت، برای مثال، گرایش به همخانگی در بین شهرنشینان پذیرفته‌تر بود، حال آنکه روستانشینان شدیداً آن را مردود می‌دانستند و برای ازدواج کردن فشار اجتماعی بیشتری تحمل می‌کردند. به علاوه، تجربه تحولات صنعتی و اجتماعی باعث شده که نسل جوان‌تر دیدگاه شخصی مدرن‌تری نسبت به موضوع ازدواج داشته باشند و دخالت خانواده در ازدواجشان را محدودتر کنند. زنان مجرد، در سن بالا، از انگ «دختران ترشیده» احساس ننگ و فشار بیشتری را تجربه می‌کردند، حال آنکه مردان ازدواج نکرده کمتر احساس ننگ می‌کردند. همچنین در پژوهشی دیگر نشان داده شد که تفاوت در درک افراد و نگرش آن‌ها به ازدواج به سه مقوله سن، شرایط عاطفی و شرایط مادی فرد متقاضی ازدواج بستگی دارد. (کاظمی پور، شهلا ۱۳۸۸)

پری^۳ و همکاران در بررسی عوامل مؤثر در شکل‌گیری نگرش مردان آمریکایی آفریقایی تبار به ازدواج طبقات زیر را استخراج کرد: ۱. مشاهده ویژگی‌های مثبت و پتانسیل‌های زن و شوهری، ۲. نفوذ خانواده مبدأ به ویژه پدران، ۳. نقش کلیسا و اقدامات دولتی در ترویج ازدواج، الگوی ازدواج ۴. میزان درآمد به عنوان عامل دلسردکننده یا ترغیب‌کننده در ازدواج. علاوه بر این، مطالعات کمی مشابه و نظریه‌های مختلف در مورد چگونگی شکل‌گیری این نگرش‌ها اظهار نظرهای متعددی مطرح کردند؛ مثلاً برخی پژوهش‌های کمی نشان دادند که نگرش به ازدواج و طلاق تحت تأثیر موارد مختلفی مانند سن، جنس، تحصیلات و عوامل مادی و غیره است. (افروز، ۱۳۹۱). ریگوو همکاران معتقدند که نگرش به ازدواج نیز ممکن است از تجارب شخصی با یک شریک، یا مشاهده پدر و مادر، و یا با تماشای روند معاشقه آنها شکل گرفته باشد که مثبت یا منفی بودن نوع نگرش شکل گرفته بر باورها و رفتارهای افراد در مورد روابط آینده تأثیر می‌گذارد. (افروز، ۱۳۹۱).

هدف کلی ما بررسی رابطه بین هوش هیجانی و انتظار از ازدواج دانشجویان مجرد دانشگاه آزاد شهر ری و همچنین، بررسی رابطه بین جنسیت و هوش هیجانی و بررسی رابطه بین جنسیت و انتظار از ازدواج به عنوان اهداف فرعی است. آیا بین هوش هیجانی و انتظار از ازدواج دانشجویان رشته روانشناسی دانشگاه آزاد واحد شهر ری رابطه معنادار وجود دارد؟ آیا بین جنسیت و هوش هیجانی رابطه معنادار وجود دارد؟ آیا بین جنسیت و انتظار از ازدواج رابطه معنادار وجود دارد؟

¹ Intelligence quotient² Family therapy³ Williams⁴ Perry

روش

این پژوهش با توجه به هدف و کاربرد از نوع بنیادی می باشد. روش بررسی پژوهش انواع همبستگی است. جامعه آماری این پژوهش شامل دانشجویان دختر و پسر مجرد رشته روانشناسی در مقطع کارشناسی دانشگاه آزاد شهر تهران واحد یادگار امام شهر ری که در سال تحصیلی ۱۳۹۷ - ۱۳۹۸ مشغول به تحصیل بوده اند انتخاب شده، و نمونه ۵۰ نفر از دانشجویان ۳۱ دختر و ۱۹ پسر مجرد را به روش غیرتصادفی (در دسترس) از رشته ی روانشناسی دانشگاه آزاد در شهر تهران واحد یادگار امام انتخاب شد. ابزار پژوهش عبارتند از:

۱. آزمون هوش هیجانی مورد استفاده در این تحقیق توسط برادبری و گریوز (۲۰۰۴) ساخته شده است و توسط گنجی (۱۳۸۴) ترجمه و اعتباریابی (این آزمون به همراه آزمون هوش هیجانی بار-ان در یک گروه ۹۷ نفری اجرا شد که ضریب همبستگی در سطح ۰/۹۹ معنی دار بود شده است). این آزمون شامل ۲۸ ماده است که بر اساس مقیاس ۶ درجه ای لیکرت نمره گذاری می شود، و چهار مولفه خود آگاهی، خود مدیریتی، آگاهی اجتماعی و مدیریت رابطه را می سنجد و یک نمره کلی هوش هیجانی نیز به دست می دهد. نمره بالاتر از ۸۰ نشان دهنده هوش هیجانی بالا و نمره پایین تر از ۶۰ نشان دهنده هوش هیجانی پایین است. هر کدام از مولفه های پرسشنامه هوش هیجانی گریوز و برادبری، از ماده های زیر تشکیل شده اند: مولفه خود آگاهی: ۱: سوالات شماره ۱-۲-۳-۴-۵ و ۶. مولفه خود مدیریتی: ۲: سوالات شماره ۷-۸-۹-۱۰-۱۱-۱۲-۱۳-۱۴ و ۱۵. مولفه آگاهی اجتماعی: ۳: سوالات شماره ۱۶-۱۷-۱۸-۱۹ و ۲۰. مولفه مدیریت رابطه: ۴: سوالات شماره ۲۱-۲۲-۲۳-۲۴-۲۵-۲۶-۲۷ و ۲۸.

۲. مولفه ها: شامل ۳ مولفه انتظار واقع گرایانه- انتظار ایده آل گرایانه- انتظار بدبینانه تعداد سوال: ۴۰ سوال کاربرد: انتظار از ازدواج گروه بندی سوالات (ج. ت) ۸-۹-۱۵-۳۴-۲-۱۰-۳۷-۱۲-۲۵-۱۳-۱۶-۶-۵-۱-۲۰-۳۲-۲۳-۲۴-۱۹ انتظار واقع گرایانه، ۳۳-۲۱-۲۹-۱۷-۲۲-۳۱-۲۶-۳۹-۲۷-۳-۷-۳۶-۴۰-۱۱-۱۴ انتظار ایده آل گرایانه، ۲۸-۳۸-۳۰-۱۸-۳۵-انتظار بدبینانه. در تحقیق نیلفروشان و همکاران (۱۳۸۹) روایی ابزار مورد تایید قرار گرفته است و پایایی ضریب آلفای کرونباخ برای کل ۸۸/۰ گزارش شد.

یافته ها

جدول شماره ۱ داده های آمار استنباطی

Correlations

	sex	age	Emotional intelligenc	Entezar az ezdevaj
Pearson Correlation	1	.207	.167	.195
sex Sig. (2-tailed)		.150	.247	.176
N	50	50	50	50
Pearson Correlation	.207	1	.257	-.274
age Sig. (2-tailed)	.150		.072	.054
N	50	50	50	50
Pearson Correlation	.167	.257	1	-.340*
Emotional intelligenc Sig. (2-tailed)	.247	.072		.016
N	50	50	50	50
Pearson Correlation	.195	-.274	-.340*	1
Entezar az ezdevaj Sig. (2-tailed)	.176	.054	.016	
N	50	50	50	50

*. Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

جدول شماره ۲ داده های آمار توصیفی

Statistics

	sex	age	Emotional intelligenc	Entezar az ezdevaj
Valid	50	50	50	50
Missing	0	0	0	0
Mean	1.6200	24.4600	80.7600	154.3800
Std. Error of Mean	.06934	.61955	1.70917	2.51832
Median	2.0000	23.0000	80.0000	155.0000
Mode	2.00	22.00	75.00	132.00 ^a
Std. Deviation	.49031	4.38090	12.08568	17.80723
Variance	.240	19.192	146.064	317.098
Skewness	-.510	1.844	-.160	-.164
Std. Error of Skewness	.337	.337	.337	.337
Kurtosis	-1.814	3.536	-.758	-.787
Std. Error of Kurtosis	.662	.662	.662	.662
Range	1.00	21.00	49.00	67.00
Minimum	1.00	19.00	53.00	120.00
Maximum	2.00	40.00	102.00	187.00
Sum	81.00	1223.00	4038.00	7719.00

a. Multiple modes exist. The smallest value is shown

دربخش آمار توصیفی میانگین سن نمونه مورد آزمایش برابر است با ۲۴ سال و بالاترین سن ۴۰ سال و پایین ترین سن ۱۹ سال است. میانگین نمره هوش هیجانی و ۱۵۴ بالاترین نمره هوش هیجانی ۱۰۲ و پایین ترین نمره ۵۳ و میانگین نمره انتظار از ازدواج ۸۰ و بالاترین نمره انتظار از ازدواج ۱۸۷ و پایین ترین نمره ۱۲۰ گزارش شد. واریانس مربوط به سن ۱۹،۱۹۲ و واریانس مربوط به هوش هیجانی ۱۴۶،۰۶۴ و واریانس مربوط به انتظار از ازدواج ۳۱۷،۰۹۸ گزارش شد. میانه داده ها در رابطه با متغیر سن ۲۳ سال در رابطه با هوش هیجانی ۸۰ و در رابطه با انتظار از ازدواج ۱۵۵ گزارش شده است. در متغیر سن بیشترین داده گزارش شده متعلق به ۲۲ سال در متغیر هوش هیجانی ۷۵ و در متغیر انتظار از ازدواج ۱۳۲ گزارش شد. در پژوهش انجام شده تعداد ۱۹ مرد با درصد فراوانی ۳۸ درصد و ۳۱ زن با درصد فراوانی ۶۲ درصد شرکت کرده اند. با توجه به مقدار sig که برابر با ۰،۰۱۶ بود که از ۰،۰۵ کوچکتر فرض صفر رد و فرض محقق تایید و بین هوش هیجانی و انتظار از ازدواج رابطه معنادار وجود دارد (دو دامنه) همچنین بین جنسیت و هوش هیجانی فرض صفر تایید شد زیرا $\text{sig}=0.247$ محاسبه شد و این عدد از مقدار ۰،۰۵ بزرگتر است و بین جنسیت و انتظار از ازدواج فرض صفر تایید شد زیرا $\text{sig}=0.072$ محاسبه شد و این عدد از مقدار ۰،۰۵ بزرگتر است و بین جنسیت و انتظار از ازدواج رابطه معنادار وجود ندارد.

بحث و نتیجه گیری

انتظار از ازدواج یا نگرش فرد به ازدواج نقش بسیار مهم و قابل توجهی در انتخاب همسر دارد؛ این نگرشها و پیشینه های ذهنی در واقع عامل مهمی در انتخاب و تعیین ملاک ها و فیلترهای ذهنی انسان ها چه زن و مرد در انتخاب شریک زندگی خود است با توجه به فرهنگ سنتی و مبتنی بر چارچوب های خانواده در گذشته دختر و پسر توانایی چندان در انتخاب شریک زندگی نداشته و این مسئولیت بر عهده خانواده و بزرگ ترها بود اما با گذشت زمان و قرار گرفتن در زمان کنونی که دخالت خانواده ها در امر ازدواج به طور چشم گیری کاهش پیدا کرده و تصمیم گیرنده خود جوان است نقش نگرش به ازدواج و انتظاراتی که جوانان از همسر آینده و رابطه زناشویی دارند بسیار مهم است و در عصر حاضر فرایند ازدواج و طلاق پرسمان اصلی پژوهشها در حوزه علوم اجتماعی و روانشناسی خانواده است. نتایج مطالعات حاکی از آن است که ۵۰ درصد از ازدواج های نخست و ۶۰ درصد از ازدواج های دوم به طلاق ختم می شود هوش هیجانی یکی از شاخه های هوش

است هوش احساسی یا هوش هیجانی شامل شناخت و کنترل عواطف و هیجان‌های خود است امید است که نتایج حاصل از این پژوهش بتواند کمک بسزایی به انتخاب درست و صحیح همسر داشته باشد. به این دلیل که ازدواج و تشکیل خانواده سهم بسزایی در ایجاد آرامش و سلامت جامعه دارد و از بسیاری از مشکلات از جمله طلاق خودکشی تربیت فرزندان و... را به دنبال دارد در این پژوهش به این نتیجه رسیدیم که با توجه به آن که رابطه زناشویی و ازدواج یک انتخاب همه جانبه عاطفی شناختی و جنسی است هوش هیجانی افراد در نگرش آنها به ازدواج اثر می‌گذارد از آنجا که جامعه ایرانی یک جامعه سنتی و مبتنی بر احکام دین اسلام است؛ هم فرهنگ و هم دین، ازدواج را به عنوان یکی از عوامل مهم به شرح ذیل می‌پندارد:

۱. ایجاد آرامش فردی و اجتماعی ۲. ایجاد سلامت روانی هم فردی و هم اجتماعی ۳. عامل تداوم نسل انسان و فرزندآوری و شکل‌گیری نظام ارث بری ۴. تنها راه برای پاسخ‌گویی به نیاز جنسی و آمیزش جنسی باجنس مخالف از نظر شرعی ۵. حفظ استحکام و حرمت انسانی زن و مرد هوش هیجانی با مولفه‌های متفاوتی مورد سنجش قرار گرفته است ما در این پژوهش متغیر انتظار از ازدواج را برای اولین بار در کنار متغیر هوش هیجانی قرار دادیم.

نتیجه هوش هیجانی با نگرش افراد به ازدواج رابطه دارد که می‌تواند برای دستگاه‌های آموزشی دستگاه‌های برنامه ریز در حوزه خانواده و ازدواج به عنوان ملاک مهمی برای ارتقا و توجه به هوش هیجانی جوانان برای انتخاب بهتر همسر و کاهش آسیب‌ها اجتماعی و فردی حاصل از ازدواج غلط یا حتی کمک به درمان رابطه زوجین که دچار تعارضات و مشکل با یکدیگراند بینجامد و روانشناسان و مشاوران از آن به عنوان یک پروتکل درمانی در خانواده درمانی استفاده کنند.

منابع و مراجع

- [۱] ایوان کاستلان، (۱۹۸۶). پیرا روانشناسی. تهران: مازیار.
- [۲] افروز، غلامعلی (۱۳۸۶) روانشناسی رابطه ها، نشر دانشگاه تهران
- [۳] براهنی، معین، (۱۳۹۰) انگیزش و هیجان. تهران: انتشارات امیر کبیر.
- [۴] بروس کوئن، (۱۹۹۷). درامدی به جامعه شناسی. تهران: ترجمه ی محسن ثلاثی، انتشارات فرهنگ معاصر.
- [۵] رضایی دستجرده، (۱۳۷۰) بررسی سرمایه اجتماعی بر رضایتمندی زناشویی میان زنان روستایی، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران.
- [۶] سید محمدی، یحیی. (۱۳۸۹) انگیزش و هیجان. تهران: نشر ویرایش.
- [۷] کاظمی پور، شهلا. (۱۳۸۸). سنجش نگرش جوانان نسبت به ازدواج و شناخت آثار و پیامدهای آن با تأکید بر ازدواج های دانشجویی. فرهنگ در دانشگاه اسلامی ۴۲/سال سیزدهم، شماره ۲.
- [۸] خسته مهر. رضا و همکاران (۱۳۹۵). نگرش دانشجویان متأهل به ازدواج. نشریه روان پرستاری، دوره ۴، شماره ۲.
- [۹] خوشنویس، اله و همکاران، پیش بینی رابطه انتظار از ازدواج بر اساس جهت گیری مذهبی و سبک های دلبستگی. فصلنامه علمی - پژوهشی تحقیقات مدیریت آموزشی سال نهم، شماره دوم، زمستان ۹۳.
- [۱۰] نیلفروشان، پریسا و همکاران (۱۳۹۲). بررسی ویژگیهای روانسنجی مقیاس نگرش به ازدواج، نشریه تخصصی روان پرستاری، دوره اول - شماره ۱.